

Dinsdag 2 november 1915 – ochtendeditie

Londen, 1 november. Maarschalk French meldt:

De vijand heeft de 29^e oktober de streek ten oosten van Ieper hevig beschoten.

Overigens is de artillerie aan beide zijden de laatste dagen wegens het mistige en natte weer minder bedrijvig geweest. De mijngevechten duren over en weer voort. Uit de opgaven omtrent de verliezen van zeven Duitse bataljons, die er aan hebben deelgenomen, blijkt dat zij gemiddeld 80 procent van hun sterkte hebben verloren.

Aan de Belgische kust.

Brussel, 29 oktober.

Egyptische priesters vertelden aan de Griekse Solon sagen over een geheimzinnig land, Atlantis geheten, dat ver in het westen gelegen was en slechts een heel enkele maal door vreemdelingen was bezocht. Deze geschiedenis bleef eeuwen in het brein der ouden rondspoken en niemand minder dan Plato vond het de moeite waard deze verwarde berichten in samenhang op schrift te stellen, en de enkele bladzijden van de grote wijsgeer zijn het enige wat de geleerden hebben om hun vernuftige veronderstellingen op te bouwen.

Dit alles is heel oude geschiedenis, maar ook zij herhaalt zich weer; hoor maar. In vroegere tijden, zo luidt de legende, welke men hier vertelt, werd België aan de westgrens bespoeld door een zee, die sommigen de Noordzee, anderen de Duitse zee noemen. De kust bestond uit fijn wit zand en het land werd tegen de woede der golven beschermd door een rij heuvels, duinen geheten, welke door de

dorheid van de bodem slechts met kleine, maar eeuwig groene plantjes, voornamelijk grassen, begroeid waren. De toenmalige volkeren, welke België bewoonden, zo gaat de legende voort, plachten zich op sommige tijden van het jaar, vooral in de warme zomermaanden, in groten getale naar deze kust te begeven, om zich te verlustigen in het grootse schouwspel, dat de zee hun bood, rust te genieten op strand en duinen of te baden en te zwemmen in het frisse water. Zelfs zouden vele vreemden uit verre streken, aangetrokken door de roep, waarin deze kusten zich verheugden, zich dan eveneens daarheen begeven hebben, hetgeen aanleiding gaf tot spel, muziek en vrolijkheid, en allerlei soort gebouwen, sommigen zo groot als paleizen, deed verrijzen, waardoor het er een en al leven en vertier was. Geloofwaardige personen van hoge leeftijd verzekeren dit alles zelf nog te hebben bijgewoond of van hun ouders daaromtrent verhalen te hebben gehoord.

Doch hoe dit zij, zeker is het, dat heden ten dage de juistheid van deze verhalen niet meer vastgesteld kan worden; door bijzondere, onverwachte en zeer vreemde omstandigheden kan deze kust door geen sterveling bezocht worden. Hoe dit komt zou te lang vallen om hier uit te leggen. Wellicht vind ik daar later de gelegenheid eens toe, maar voorlopig zal men mij hieromtrent wel op mijn woord willen geloven.

En kijk, nu zijn er plotseling, bijna tegelijkertijd, een paar reizigers gekomen, die deze kust opnieuw hebben ontdekt en daarover reisverhalen hebben uitgegeven, zo wonderbaarlijk, dat ik het mijn plicht acht ze meer algemeen bekend te maken. Dat deze drie, vier reizigers toevallig juist tot de Duitse en Oostenrijkse naties behoren, zal wellicht verwondering wekken, maar is, in verband met de bijzondere omstandigheden, waarover ik boven sprak en die ik later eens hoop uiteen te zetten, zeer goed te verklaren; in ieder geval behoeft het bij de lezer geen twijfel op te wekken aan hun

geloofwaardigheid. Het is een toevallige coïncidentie, meer moet of mag men er niet achter zoeken.

De Belgische kust van een punt tussen Lombardsijde en Westende tot aan onze grens is nu het rijk der Duitse marinedivisie. Toen het nl. in september 1914 bleek, dat het westelijk front zich weldra tot de zee zou uitbreiden, werd het natuurlijk noodzakelijk, de uiterste punt van dit front tegen aanvallen van de zeezijde te dekken. Dit werd toevertrouwd aan een nieuw gevormde marinedivisie, welke op 2 september uitkwam, eerst deelnam aan gevechten in de omstreken van Leuven tegen de Belgen, die toen een uitval uit Antwerpen deden, daarna tijdens het beleg van de vesting ijverig meehielp en zich veel roem verwierf bij de gevechten rond Mechelen en de bestorming van het fort Walem. Nadat zij daarop een tiental dagen als bezettingstroepen van Antwerpen gediend hadden, rukten zij op 20 oktober 1914 Brugge binnen, waar tot op dit ogenblik het hoofdkwartier der divisie gevestigd is.

Aan de kust vond de divisie nu volop werk; zij moest hier het terrein zo verdedigen, dat een vijandelijke landing onmogelijk werd, of, zoals een der reizigers het uitdrukt, de heerlijke duinenreeks moest een onneembare reuzenwal worden, waarvan de zee de gracht vormde. Hier was reeds een natuurlijk verdedigingswerk aanwezig, dat alleen maar door mensenhand nog wat verbeterd behoefde te worden. Zware stukken moesten hier verdekt in batterijen gesteld worden en dekkingen voor de manschappen worden gegraven. Een werk, waartoe het terrein zich bijzonder leende, al had men vaak met het verraderlijke zand te worstelen. Doch het doel werd in hoofdzaak bereikt, aan een landing op deze kust valt niet te denken, alleen werden enkele vaste steunpunten, als Westende en Zeebrugge, van zee uit onder vuur genomen, met, naar men zegt, weinig strategisch resultaat. En de vele mijnen, die nu de plaats der vredige vissersboten hebben ingenomen, zijn gevaarlijke waakhonden,

waartegen menig vijandelijk schip het heeft moeten afleggen. Van dit reusachtige kustfort uit, dat ik u nu ga beschrijven, worden ook de acties van de landzijde, vooral tegen Nieuwpoort, ondersteund, en in november 1914 bij Lombardsijde en in mei bij St.-Juliaan en Steenstrate trad de marinedivisie mee in het vuur.

De gehele 46 kilometer lange kuststreek is bedekt met ingegraven batterijen en bewoonbare stellingen, welke laatste de woonhuizen, die als doelpunten dienend, opgeruimd werden, moeten vervangen. Men vindt er fraai gemeubileerde vertrekken voor de officieren, naast bomvrije kazematten. Hier is een uitgebreid telefoonnet aangelegd, evenals de leidingen voor het elektrisch licht, dat zelfs tot in de onderaardse keukens te vinden is. In grote slaapzalen hangen de hangmatten op lange rijen, want in een bed slaapt geen zeeman. Buiten bloementuinen en bedden met groenten, salade, bonen, asperges, tomaten. Wat verder hokken met kippen, konijnen, eenden, en vaak een of meer varkens; de hond ontbreekt bijna nergens. Elders ziet men weer grote werkplaatsen, waar de timmerlieden en andere handwerklui druk bezig zijn. Zo ziet deze streek van hout, ijzer en beton er uit.

Onderling hebben deze woonplaatsen achter de duinen verbinding met elkaar door de destijds door Leopold II aangelegde grote automobielweg, welke nu door de Duitse zeelieden op een eigenaardige wijze versierd is. De kolossale lege hulzen van mijnen prijken langs de weg op hoge voetstukken en doen, met bloemen gevuld, dienst als bloemvazen! Verder is er ook nog de bekende elektrische tram, welke de ganse kust langs loopt, maar nu niet bediend wordt door Belgische bemanning, doch door de Duitse "Jantjes", die ook op dat gebied hun werk nauwgezet en keurig blijken te kunnen verrichten. De passagiers zijn natuurlijk alleen militairen, maar toch zijn plaatsen als Oostende ver van uitgestorven. Alleen de badgasten ontbreken, al beweert een der reizigers, dat er

in Knokke nog een paar zijn overgebleven; een bewering, die ik voor zijn rekening zal laten.

In de beroemde Kursaal van Oostende huizen de Duitse zeelieden. En meen niet, zegt een der reizigers, dat zij de boel daar ook maar in het minst verontreinigd of beschadigd hebben, dat is geen zeemansaad. De vloed der badgasten zou elk ogenblik weer in de zaken kunnen terugkeren. Het beroemde oude tapijt wordt netjes geborsteld en onderhouden en de speeltafels, waarover in gewone tijden de duizenden rollen, zijn keurig langs de wanden opgestapeld; de kandelabers, de marmeren trappen, de bronzen beelden, alles is met stofvrij linnen bedekt en mevrouw A. Galli-Curci "du Théâtre Colon de Buenos Aires", die op 1 augustus 1914 hier moest optreden, maar daarin door de bekende omstandigheden verhinderd werd, zou binnen een kwartiertje alsnog op het toneel kunnen verschijnen.

Men schrijft ons van Vlaamse zijde:

De beide leiders van De Vlaamsche Stem delen het volgende mede in hun nummer van 31 oktober: "Het heeft onze koning behaagd, in antwoord op ons plechtig beroep op de overheid, om Vlaanderen recht te doen, de loopbaan als ambtenaar van de Belgische staat voor ons af te sluiten".

Zoals deze mededeling opgesteld is zou zij aanleiding kunnen geven de Vlamingen en hun vrienden te doen menen dat koning Albert hier inderdaad opgetreden is tegen het recht der Vlamingen, en dat de Vlaamse beweging in het hersteld België niets goeds te verwachten heeft van hem en zijn regering.

Ik meen voldoende ingelicht te zijn om te mogen verzekeren dat deze maatregel, genomen bij koninklijk besluit van 5 oktober II. en die genoemde heren treft als ambtenaren, leraren bij het middelbaar

onderwijs in België, niet het minst een vijandige bedoeling heeft tegen het streven der Vlaamse beweging. Geen ideeën worden er mee veroordeeld, maar wel de wijze waarop die ideeën door ambtenaren van de Belgische staat vooruitgezet worden in de huidige omstandigheden.

De Koninklijke veroordeling van de heren De Clercq en Jacob gaat van de volgende overwegingen.

In deze tijden van hoge nood voor België zijn de verlangens van de Belgen op één doel gericht: de vrijwording van hun land, en de door de Nederlanders gekende leiders van de Vlaamse beweging willen tegenover de Walen niet onderdoen in opricht loyalisme. Toen nu enkele jonge Vlamingen een andere weg opwilden en door hun optreden de aandacht der Belgen gingen afleiden van de hoofdkwestie: te zijn of niet te zijn als zichzelf regerende natie, - heeft koning Albert plechtig verklaard, in zijn telegram van 14 juli aan de Vlaamsche Stem dat hij de wil der Belgen tot zijn wil heeft gemaakt. Dit telegram luidt: "De koning heeft kennis genomen van uw telegram en bedankt u om de gevoelens van toewijding, die gij hem uitdrukt. Zijne majesteit meent dat 's lands wettelijke overheden, wanneer de natie de vrije uitoefening van haar soevereiniteit zal heroverd hebben, al de maatregelen zullen nemen, bestemd om de verzuchtingen en de belangen van zijn volk te vrijwaren. Ondertussen doet de koning een dringend beroep op al de Belgen opdat zij voor de vijand, geen ander doel noch andere bekommernis zouden hebben dan de vrijmaking van het grondgebied."

Dit was allerduidelijkst en aan die hoge wens waren de leidende Vlamingen al tegemoet gekomen. Doch sedert de bekende reorganisatie van de Vlaamsche Stem plaats greep, is de nieuwe redactie hardnekkig opgetreden tegen het Belgisch staatsverband,

wat natuurlijk niet bevorderlijk is voor de nationale eensgezindheid in de strijd om het bestaan van België. Herhaalde malen heeft zij sommaties gericht aan “die van Le Havre” over zaken, die zonder de wetgevende kamers, de regering nu toch niet mag oplossen, en zij is er zelfs toe overgegaan onder haar verantwoordelijkheid stukken te laten verschijnen waarin, met begrijpelijke bedoelingen, gezegd wordt dat de Vlamingen hulp moeten halen overal waar die te halen is.

Koning Albert was van mening dat het niet langer mocht gedoogd worden dat Belgische staatsambtenaren, en allerm minst opvoeders van de Belgische jeugd, aldus spraken in een tijd, waarin nog alle krachten moeten ingespannen worden om de Belgische staat van de ondergang te redden. Zijn protest kon niet anders zijn dan wat het was, en het zal in de verwarde toestanden een opklaring brengen, waarbij de loyale Vlaamse beweging niet anders dan baat kan hebben.

In de Tijd schrijft de heer A. Beekman, elektriciteitsingenieur, een artikel over de elektrische draad aan de Nederlands-Belgische grens. Hij acht het, in verband met de telkens voorkomende ongevallen, gewenst voorbehoedsmiddelen te treffen en schrijft onder meer:

Onderwijzers op de scholen kunnen de kinderen waarschuwen; dokters bij hun ziekenbezoek op het gevaar wijzen, terwijl, al zal het wellicht grote moeilijkheden meebrengen, een beschermende versperring op enige afstand van de onder spanning gehouden leiding kan worden aangebracht en waarschuwingsborden in groten getale kunnen worden geplaatst. De dagbladen zouden eveneens goede diensten bewijzen, door het publiek in korte stukjes te onderrichten en de reeds voorgekomen ongelukken in herinnering te brengen. In cafés en soldatenhuizen, in scholen en kerkportalen moeten waarschuwingschilden worden opgehangen.

De Duitse overheid te Antwerpen heeft, naar wij in Belgische bladen lezen, de volgende verordening uitgevaardigd:

Art. I. Alle fabrieken, werkplaatsen, handelaars en particulieren der stad Antwerpen, die in het bezit zijn van de onder art. II nader aangeduide machines en materialen, zijn verplicht hun voorraden volgens aantal en soort op te geven.

Art. II. De verplichting tot aangifte bestaat voor de volgende machines en materialen:

1. Locomotieven (of zij verplaatsbaar zijn of niet moet opgegeven worden, alsook het vermogen in paardenkracht);
2. Dynamo's en elektromotoren (of zij voor gelijkstroom of draaistroom geschikt zijn moet opgegeven worden, alsook het vermogen in kilowatts, het aantal omwentelingen, de spanning, enz.);
3. Accumulatoren en andere elektrische toestellen;
4. Leidingmateriaal voor elektriciteit (opgave van de doorsnede van de geleiding en aanduiding of het geïsoleerd of blank is, van koper, ijzer of zink is);
5. Benzinemotoren (opgave van de bouwwijze, het vermogen en het toerental);
6. Mengelmachines voor het vervaardigen van beton (opgave van de bouwwijze en het vermogen);
7. Veldbaanmateriaal (rails, wagons, enz.);
8. Machines voor het bewerken van hout (bijzonderlijk zaagramen, cirkelzagen, lintzagen, schaaftbanken);
9. Voorraden aan buizen (aantal, lengte, diameter, materiaal);
10. Voorraden aan zakken (aantal, grootte, soort van de stof).

Art. III. Door de bezitters moeten overzichtelijke en duidelijk geschreven lijsten van de hoger aangeduide machines en materialen,

welke al de door art. II verlangde opgaven moeten bevatten, opgesteld worden, en ten laatste op 10 november 1915 bij de Kaiserliche Fortifikation in Antwerpen, Vestingstraat, n° 69, ingeleverd worden.

Art. IV. Wie het bezit van de onder art. II genoemde machines en materialen geheel of ten dele verbergt, of dit te laat of onnauwkeurig opgeeft, wordt met een geldboete van ten hoogste 8000 mark, of met gevangenisstraf van ten hoogste 6 maanden gestraft.

Dinsdag 2 november 1915 – avondeditie

Te Dordrecht worden matregelen voorbereid tot het tewerk stellen in fabrieken van ongeveer 200 geïnterneerde Belgen.

De (Belgische) Legerbode meldt:

De Vlaamse dagbladen die in Frankrijk verschijnen zijn natuurlijk zeer zeldzaam. Tot nu toe kenden wij slechts – ere wie ere toekomt – De Legerbode en Het Vaderland, die beiden te Havre verschijnen, en Ons Vlaanderen, te Parijs. Er bestaat nog een vierde: De Oorlog, uitgegeven in het camp du Ruchard. Ofschoon slechts van bescheiden formaat, is het een dagblad, geautografieerd, en waarvan de abonnementsprijs 0,15 F per week bedraagt; tot nu toe verschenen er reeds 250 nummers. Het bestuur van dit dagblad – dat zeer gewaardeerd wordt door de Vlaamse soldaten van het kamp – is toevertrouwd aan de heer Maere, leraar aan de hogeschool van Leuven.

De heer Morieux, burgemeester van Calais, heeft, naar wij in de (Belgische) Legerbode lezen, aan luitenant-generaal Clouten,

commandant van de Belgische basis te Calais, de volgende brief gezonden:

“Heer Generaal,

Een jaar is het geleden dat de stad Kales, te midden van broederlijke toejuichingen, het Belgische leger ontving. Ik wil die verjaardag niet laten voorbijgaan zonder u persoonlijk de hulde te brengen van mijn vriendelijke sympathie en van bewondering voor het werk dat ge volbracht hebt. Sedert een jaar ben ik dag aan dag getuige geweest van de pogingen die ge hebt moeten aanwenden om te Kales al de diensten van de Belgische basis in te richten. Ik breng hulde aan de volmaaktheid van die inrichting, waarop ge met recht fier moogt zijn, en ik wens me geluk om de vriendschappelijke betrekkingen die ik altijd heb gehad, niet alleen met u, maar met alle vertegenwoordigers van het Belgische Leger in onze dagelijkse omgang. Die hoffelijke welwillendheid heeft gemaakt dat geen enkel incident ooit het ons aangewezen vaderlandse werk is komen storen. De inwoners van onze stad menen dat de Belgen voor hen iets meer zijn dan bondgenoten of vrienden, ze achten hen ware medeburgers. Na gedurende een jaar dezelfde angst, hetzelfde vertrouwen te hebben gedeeld, zullen we nooit de banden vergeten welke Kales met België verenigen. Wanneer, op een dag die we nabij wensen, de vijand uit uw vaderland zal verdreven zijn, en we dan, op de Vlaamse toren van het nieuwe stadhuis, de Franse kleuren naast de Belgische vlag zullen hijsen, dat zal voor ons het teken der overwinning zijn. Want ons gemeentehuis zal u toebehoren tot op dat ogenblik, hetwelk, ik ben ervan overtuigd, niet lang zal uitblijven. Die vereniging van onze vlaggen zal bij ons het zinnebeeld blijven van onze onverbreekelijke vriendschap in voorspoedige zowel als in slechte tijden. Gelieve, heer generaal, de verzekering te aanvaarden van mijn oprechte en verkleefde gevoelens.”

Onderscheidingen in het Belgische leger.

Aan de (Belgische) Legerbode ontleen wij het volgende,

Benoemd tot:

Officieren van de Leopoldsorde: V. Cuvelier, kolonel, infanterie; J. Coquels, majoor, stafadjudant infanterie; P. Flebus, stafadjudant infanterie; A. Lambert, kolonel, stafadjudant infanterie; V. Lorent, kolonel, infanterie; F. Stassin, generaal-majoor; P. Lahire, luitenant-kolonel, infanterie; J. Collyns, kolonel, stafadjudant infanterie; H. Baltia, kolonel van de staf, stafoverste; F. de Schietere de Lophem, luitenant-kolonel, cavalerie; F. Xhardez, kolonel, commandant van een brigade cavalerie; G. Dechesne, kolonel stafadjudant, artillerie.

Officier van het erelegioen: J. Weicherding, luitenant-kolonel, artillerie.

Officieren van de Kroonorde: Letor, majoor van de staf, stafoverste; G. Olaerts, majoor stafadjudant, infanterie; J. Dor, majoor, infanterie; F. Cales, kapitein-commandant, infanterie; A. Buisseret, majoor infanterie; E. Populaire, majoor, infanterie; V. Mertens, majoor stadadjudant, infanterie; E. Couty, majoor, infanterie; P. Kestens, majoor stafadjudant, artillerie; A. van Bever, majoor, artillerie; A. Mercier, majoor, artillerie; S.H.C. Cambier, majoor, genie; P. Leyder, majoor, infanterie; F. Cleirens, majoor, infanterie; F. de Camps, majoor, infanterie; A.J. Ledoseray, luitenant-kolonel, stafadjudant, infanterie; H. Joostens, majoor, artillerie; J. Mombach, majoor, infanterie; E. Chabot, majoor, infanterie; F.A. Vidrequin, majoor, infanterie; L. Moulin, stafadjudant, infanterie; C. Tallon, majoor, infanterie; H. Hoornaert, majoor, infanterie; C. Tack, majoor, artillerie; O. Haemelryck, onderintendant der 1^e klasse.